CENTRALNA
KOMISJA
EGZAMINACYJNA

EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015

JĘZYK BIAŁORUSKI
POZIOM ROZSZERZONY

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ

Czas pracy: 180 minut

GRUDZIEŃ 2013

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Тэма 1.: На аснове дадзенага фрагмента тэксту прадстаў праблему і паразважай над ёй. Карыстайся тэзісам і думкамі аўтара і аднясіся да іншага тэксту культуры. Твая праца павінна налічваць не менш 300 слоў.

Свабода – галоўная маральная і фізічная каштоўнасць, дадзеная кожнай жывой істоце ад нараджэння. Усё жывое і карыстаецца гэтай каштоўнасцю, наколькі магчыма ў складаным, заблытаным свеце натуральнага існавання. Акрамя хіба што чалавека, якому недастаткова дадзенай ад нараджэння свабоды. Каб у поўнай меры ўсвядоміць і адчуць яе неабходнасць, яму наканавана прайсці праз хітрасплятанні жыццёвага лабірынту. А то і заставацца ў адным з яго тупікоў. І звыкнуцца, зачахнуць, згубіць прыроджаны дар свабоды, прыладкавацца ў імя элементарных мэтаў біялагічнага існавання. Зрабіцца часткай натоўпу, грамадства, электарату – такім, як усе.

Але як быць асобе, калі яна выпадае з масы сабе падобных, калі гэта – мастак, якім рухае ўнутраны імпульс самавыяўлення? Як перадолець жывёльную залежнасць ад соцыюму, які непазбежна нівэлюе Богам дадзены дар? Ці, можа, не трэба нічога пераадольваць, а падладзіцца, прыладкавацца, каб дасягнуць бесканфліктнага існавання? Дзесяцігоддзямі ў нашых вушах гучала рабская максыма: “Жыць у грамадстве і быць свабодным ад грамадства нельга”. Сапраўды нельга, не дадуць, не дазволяць. Тыя, ад каго гэта залежыць, натхняюцца не падманлівай ідэяй чалавечай свабоды, а рэальнай патрэбай ўціску і сілы. І, праўда, яны валодаюць немалой сілай, бо яны – заўсёды ў большасьці.

Можа, сапраўды, каб выжыць, варта аб’ядноўвацца, збіцца ў зграю, як робяць многія істоты ў жывой прыродзе. Асабліва калі ёсць ідэя – неістотна, добрая ці благая. Часам ідэя вызначаецца інстынктам нацыі ці клясу, ці нейкай групы, і тады свет аказваецца перад імпэрскай, пралетарскай, нацысцкай ідэямі, праз якія заўсёды ліецца кроў. Апантанасць так званымі папулісцкімі ідэямі каштуе вялікай крыві. І яны рэдка ажыццяўляюцца. Нават самая свята з іх – ідэя свабоды.

В. Быкаў, *Доўгая дарога дадому, http://www.bykau.info/articles/by11.htm*

Тэма 2.: Зрабі параўнаўчы аналіз і інтэрпрэтацыю вершаў. Твая праца павінна налічваць не менш 300 слоў.

Максім Багдановіч

Раманс

Quand luira cette etoile,
La plus belle et la plus lointaine,
Dites-lui qu'elle eut mon amour,
O dernieres de la race humaine.

*Sully-Prudhomme**

Зорка Венера ўзышла над зямлёю,
Светлыя згадкі з сабой прывяла…
Помніш, калі я спаткаўся з табою,
Зорка Венера ўзышла.
З гэтай пары я пачаў углядацца
У неба начное і зорку шукаў.
Ціхім каханнем к табе разгарацца
З гэтай пары я пачаў.
Але расстацца нам час наступае;
Пэўна, ўжо доля такая у нас.
Моцна кахаў я цябе, дарагая,
Але расстацца нам час.
Буду ў далёкім краю я нудзіцца,
У сэрцы любоў затаіўшы сваю;
Кожную ночку на зорку дзівіцца
Буду ў далёкім краю.
Глянь іншы раз на яе,– у расстанні
Там з ёй зліём мы пагляды свае…
Каб хоць на міг уваскрэсла каханне,
Глянь іншы раз на яе…

---

* Калі аднойчы засвеціцца гэтая зорка,
Найпрыгажэйшая і найдалейшая,
Скажыце ёй, што я кахаў яе,
О, апошнія з роду людскога.
Сюлі-Прудом (фр.)

М. Багдановіч, *Раманс*, [у:] *Поўны збор твораў*, Мінск 1992, Т. I, ст. 77–78.

Сяргей Грахоўскі

Першае каханне

Я першую каханую сваю
Не зваў на «ты», не цалаваў, не песціў,
Я рады быў, што побач пастаю,
І сам не свой ішоў на тое ж месца.

Дзе толькі што смяялася яна,
Дзе толькі што яе ляжалі рукі.
І першага кахання навіна
Была пачаткам радасці і мукі.

Я сніў яе, а потым, як у сне,
Убачыў: каля нашага паркана
Яна ішла, мінаючы мяне,
Не бачачы, што побач закаханы.

Яна прайшла, як сонечны прамень,
Над часам, над разлукай, над вайною.
У самы цяжкі і суровы дзень
Яна была, здавалася, са мною.

Я думаў: ёй заўжды семнаццаць год,
Яна ў сне ўяўлялася такою,
Што ад вачэй любы растане лёд
І сэрца больш не будзе мець спакою.

І вось сустрэў каханую сваю:
Знёмы твар, але патухлі вочы;
Не, гэта не яна, яе не пазнаю,
Як вершы, што чытаў мінулай ноччу.

С. Грахоўскі, *Першае каханне*, [у:] *Беларуская літаратура. Хрэстаматыя*, В. Сянкевіч, Я. Грыгарук, Варшава 2001, ст. 214.

WYPRACOWANIE

na temat nr …………

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

BRUDNOPIS *(nie podlega ocenie)*